

Den 10. oktober 2008

FOLKETINGETS
OMBUDSMAND

Inspektion af Bostedet Røbo den 16. april 2007

OPFØLGNING NR. 2

J.nr. 2007-0871-062

Den 21. april 2008 afgav jeg min opfølgingsrapport (nr. 1) vedrørende min inspektion den 16. april 2007 af Bostedet Røbo. Jeg anmodede om underretning vedrørende enkelte punkter i opfølgingsrapporten.

Jeg modtog i den anledning breve af 2. juni 2008 og 25. september 2008 fra Bornholms Regionskommune.

Jeg skal herefter meddele følgende:

Ad 4.11 Beboerråd (beboerindflydelse mv.)/kontaktråd

I opfølgingsrapporten bad jeg kommunen om at sende de nye retningslinjer for brugerinddragelsen når disse var blevet vedtaget.

Kommunen har til dette punkt oplyst at arbejdet med udarbejdelse af retningslinjer for brugerinddragelse blev sat i gang i efteråret 2007 og er i en fortsat proces. Pt. er der således afsluttet en spørgeskemaundersøgelse med deltagelse af både beboere, brugere og personale. Der er også foretaget brugerinterviews. Disse data er nu under behandling, og resultaterne skal bl.a. bruges til udarbejdelse af de nævnte retningslinjer.

Kommunen forventer at retningslinjerne vil foreligge ultimo 2008.

Jeg afventer fortsat at kommunen sender mig de nye retningslinjer for brugerinddragelse.

Ad 5.2 Modtagne registreringer

Under inspektionen modtog jeg i alt fem indberetninger om magtanvendelse.

Røbo havde i tre af indberetningerne anført at indgrebet er "foretaget i nødværge eller som led i nødret". I én indberetning havde Røbo afkrydset i feltet: "al anden magtanvendelse, dvs. indgreb som er ulovlige". I den sidste af indberetningerne er der afkrydset i begge de nævnte felter.

I den endelige rapport redegjorde jeg nærmere for hvornår der er tale om:

- a) fastholdelse efter servicelovens § 126 (tidligere 109 b)
- b) fastholdelse som led i nødværge/nødret
- c) fastholdelse som er ulovlig

På baggrund af denne gennemgang bad jeg i den endelige rapport herefter Røbo og Bornholms Regionskommune om at redegøre nærmere for med hvilken hjemmel de fem registrerede indgreb var foretaget.

Magtanvendelse foretaget den 27. oktober 2005

I den endelige rapport skrev jeg således om den første indberetning:

"Af indberetningen vedrørende magtanvendelse foretaget den 27. oktober 2005 fremgår det at formålet med magtanvendelsen var at forhindre den pågældende beboer i at stjæle ting fra de øvrige beboere. Magtanvendelsen bestod efter det oplyste i at tage fat i beboeren og forsøge at trække og skubbe vedkommende væk. Røbo har i indberetningsskemaet både anført at indgrebet er foretaget i nødværge eller som led i nødret, og at indgrebet er ulovligt. Jeg har ikke modtaget kommunens tilbagemelding på denne indberetning."

Bornholms Regionskommune redegjorde i sin udtalelse af 21. februar 2008 således for dette tilfælde:

"Magtanvendelse foretaget den 27. oktober 2005

Bornholms Regionskommune svarede i forbindelse ovennævnte Røbo pr. mail den 1. november 2005, at magtanvendelsen er sket med hjemmel i lov om social service § 109.

Bornholms Regionskommune vurderede, at borgerens adfærd i det konkrete tilfælde gjorde indgrebet nødvendigt - jf. Socialministeriets Vejledning af 5. januar 2004 om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten afsnit 42 og 44."

Jeg har efterfølgende (telefonisk) fået oplyst fra kommunen at der i udtalelsen skal stå § 109 b i stedet for § 109.

For at foretage magtanvendelse efter servicelovens § 109 b skal der have været nærliggende risiko for at personen udsatte sig selv eller andre for at lide væsentlig personskade, og forholdene skal have gjort det absolut påkrævet at gribe fysisk ind for at undgå væsentlig personskade. I min opfølgingsrapport nr. 1 bad jeg derfor kommunen forholde sig til hjemlen for magtanvendelsen igen. Herunder bad jeg tillige kommunen om at forholde sig til om de nævnte betingelser for at foretage magtanvendelse efter § 109 b var opfyldt.

I brev af 25. september 2008 har Bornholms Regionskommune anført at det af svaret til Røbo burde have været præciseret at der var tale om en ulovlig magtanvendelse

idet der i forbindelse med tyveriet ikke var risiko for at personen udsatte sig selv eller andre for væsentlig personskade. Der var således ikke hjemmel til magtanvendelsen i servicelovens § 109 b. Kommunen har meddelt Røbo dette.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Magtanvendelse foretaget den 25. december 2006

I den endelige rapport skrev jeg følgende om denne indberetning:

"Af indberetningen vedrørende magtanvendelse foretaget den 25. december 2006 fremgår det at formålet med magtanvendelsen var at stoppe beboerens høje råben. Det fremgår videre at magtanvendelsen bestod i at fastholde beboeren og føre vedkommende væk fra fællesarealet. Røbo har i indberetningsskemaet anført at indgrebet var ulovligt. Jeg har ikke modtaget kommunens tilbagemelding på denne indberetning."

Bornholms Regionskommune har i sin udtalelse af 21. februar 2008 redegjort således for dette tilfælde:

"Magtanvendelse foretaget den 25. december 2006

Bornholms Regionskommune svarede i forbindelse ovennævnte Røbo pr. mail den 2. januar 2007, at det vurderedes at magtanvendelsen var foretaget med hjemmel i lovgivningen, idet det vurderedes, at der var en nærliggende risiko for personskade, lov om social service § 109.

Bornholms Regionskommune vurderede, at borgerens adfærd i det konkrete tilfælde gjorde indgrebet nødvendigt - jf. Socialministeriets Vejledning af 5. januar 2004 om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten afsnit 42 og 44."

Jeg har efterfølgende (telefonisk) fået oplyst fra kommunen at der i udtalelsen skal stå § 109 b i stedet for § 109.

For at foretage magtanvendelse efter § 109 b skal der som nævnt ovenfor have været nærliggende risiko for at personen udsatte sig selv eller andre for at lide væsentlig personskade, og forholdene i det konkrete tilfælde skal have gjort det absolut påkrævet at gribe fysisk ind for at undgå væsentlig personskade. Jeg bad i opfølgingsrapporten (nr. 1) kommunen om at forholde sig til om disse betingelser for at foretage magtanvendelse efter § 109 b var opfyldt.

I brev af 25. september 2008 har kommunen anført at det af svaret til Røbo burde være præciseret at der var tale om en ulovlig magtanvendelse idet der ved hændelsen ikke var risiko for at personen udsatte sig selv eller andre for væsentlig personskade.

Der var således ikke hjemmel til magtanvendelsen i servicelovens § 109 b. Kommunen har meddelt Røbo dette.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Magtanvendelse foretaget den 25. februar 2007

I den endelige rapport skrev jeg følgende om denne indberetning:

"Af indberetningen vedrørende magtanvendelse foretaget den 25. februar 2007 fremgår det at formålet med magtanvendelsen var at forhindre beboeren i at tage på personalets kønsdele. Det fremgår videre at magtanvendelsen bestod i at tage beboerens hånd og skubbe den væk. Røbo har i indberetningsskemaet anført at indgrebet blev foretaget i nødværge eller som led i nødret. Kommunen har i sin tilbagemelding af 1. marts 2007 både anført servicelovens § 126 og nødværge/nødret som hjemmel for indgrebet."

Bornholms Regionskommune har i sin udtalelse af 21. februar 2008 redegjort således for dette tilfælde:

"Magtanvendelse foretaget den 25. februar 2007
Bornholms Regionskommune svarede i forbindelse ovennævnte Røbo pr. mail den 1. marts 2007. Magtanvendelsen er sket med hjemmel i lov om social service § 126.
Bornholms Regionskommune vurderede, at borgerens grænseoverskridende adfærd, var en krænkelse af medarbejderens blufærdighed - jf. Socialministeriets Vejledning af 5. januar 2004 om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten afsnit 113."

I min opfølgingsrapport (nr. 1) bad jeg kommunen om at forholde sig til hjemlen for denne magtanvendelse igen. Jeg henviste til at kommunen:

- ifølge min kopi af tilbagemeldingen af 1. marts 2007 henviste til både § 126 og nødværge/nødret,
- i udtalelse af 21. februar 2008 har henvist til § 126 og samtidig til vejledningens afsnit om nødværge og nødret.

I brev af 25. september 2008 har Bornholms Regionskommune anført at kommunen i sit svar til Røbo burde have angivet hjemlen til den konkrete magtanvendelse som straffelovens § 13, nødværge, idet det er kommunens opfattelse at der tale om blufærdighedskrænkelser over for den involverede medarbejder. Kommunen har meddelt Røbo dette.

Jeg har noteret mig dette.

Ved gennemgangen af de fem magtanvendelsessager som jeg fik udleveret under inspektionen, konstaterede jeg den relativt store forvirring der afspejlede sig i både Røbos og kommunens hjemmelsangivelser for de forskellige magtanvendelser. På baggrund af dette skrev jeg samtidig med afgivelsen af den foreløbige rapport (nr. 1) til Socialudvalget i Bornholms Regionskommune og henstillede til at udvalget sørgede for at såvel forvaltningen samt bostederne fik en tilstrækkelig undervisning på området.

I brev af 2. juni 2008 har regionskommunen anført at socialudvalget på møde den 28. maj 2008 godkendte det initiativ som sekretariatet havde taget med hensyn til afholdelse af kursus vedrørende magtanvendelser. Kommunen har således indgået aftale med Servicestyrelsen og Social Udviklingscenter SUS om afholdelse af kursus for medarbejdere og ledere på de sociale bosteder, plejehjem/-centret og i sekretariatet.

Kurset var aftalt til at skulle foregå den 8. september 2008, og jeg går derfor ud fra at det nu er blevet afholdt. Jeg foretager mig på den baggrund ikke mere vedrørende dette spørgsmål.

I den endelige rapport skrev jeg at jeg havde bedt Socialministeriet [nu Velfærdsministeriet] om at overveje at ændre formuleringerne i skema 2 (til indberetning af magtanvendelse) således at det bliver tydeligere at der er forskel på magtanvendelse efter servicelovens § 126, magtanvendelse foretaget i nødværge/nødret, ulovlig magtanvendelse og magtanvendelse foretaget med samtykke.

Velfærdsministeriet har i brev af 2. juni 2008 skrevet således:

”...

Efter servicelovens § 124 er det centralt i reglerne om magtanvendelse, at der er tale om situationer, hvor den pågældende ikke samtykker, herunder ikke opfylder betingelserne for at kunne give samtykke, i foranstaltninger efter servicelovens § 125 – 129.

Det er derfor Velfærdsministeriets opfattelse, at der ikke er behov for at opretholde en formulering i skema to om magtanvendelse med samtykke.

Velfærdsministeriet finder, at der kan være hensigtsmæssigt, også på de øvrige punkter som ombudsmanden har rejst, at tydeliggøre skema 2, og ministeriet vil drage omsorg for, at skema 2 snarest ændres og i en ny udgave gøres tilgængelig på henholdsvis Velfærdsministeriets og Servicestyrelsens hjemmeside.”

Jeg har noteret mig det oplyste.

I den endelige rapport bad jeg Bornholms Regionskommune om at redegøre nærmere for om kommunen – også i tilfælde hvor der efter kommunens opfattelse ikke er tale om magt – melder dette tilbage til bostederne.

Kommunen svarede således i sit brev af 21. februar 2008:

”Det vægtes i vurderingen af magtanvendelserne om indberetningerne har hjemmel til især udøvelsen af omsorgspligten og mindsteindgrebsprincipperne. Endvidere vurderes det om de i vejledningen beskrevne principper for god pædagogisk handlevis er søgt opfyldt.

Henholdsvis halvårligt og helårligt orienteres socialudvalg og handicapråd samt kommunalbestyrelse om antallet af – og tendenserne i indberetningerne.

Bornholms Regionskommune har udover den almindelige daglige vejledning, løbende gennem de sidste fire år, afholdt temadage/opfriskningskurser for bo- og dagtilbuddene i voldspolitik og magtanvendelser. Der har i snit været tale om 3-4 temadage/opfriskningskurser om året.”

I opfølgingsrapporten (nr. 1) noterede jeg mig det oplyste. Det fremgik imidlertid ikke direkte af kommunens svar til mig om kommunen i sine tilbagemeldinger gør bostedet opmærksom på det hvis kommunen i et konkret tilfælde ikke mener at der har været tale om magt. Jeg sigter til et tilfælde hvor et bosted har indberettet en hændelse som magtanvendelse, men hvor kommunen ikke mener at der er tale om magt. Jeg bad derfor igen kommunen svare på dette.

Kommunen har stadig ikke svaret på dette hvorfor jeg igen beder om svar herpå.

Ad 5.2 Bornholm Regionskommunes tilsyn

For så vidt angår spørgsmålet om habilitet ved tilsyn med sociale bosteder, herunder Røbo, afventer jeg fortsat resultatet i min sag vedrørende min inspektion den 2. og 3. november 2004 af Bornholms Regionskommune.

Opfølgning

Som det fremgår af de enkelte punkter ovenfor, har jeg i flere tilfælde bedt Bornholms Regionskommune om nærmere oplysninger mv. vedrørende forskellige forhold.

Underretning

Denne rapport sendes til Røbo, Bornholms Regionskommune, Folketingets Retsudvalg og Center for Ligebehandling af Handicappede.

Lennart Frandsen
Inspektionschef
